НА КОНКУРС АПАВЯДАННЯЎ

Гілберту Кіту Чэстэртану сусветную славу прынёс сціплы святар Браўн, герой цэлага цыкла апавяданняў, які лёгка разблытваў самыя складаныя дэтэктыўныя справы. Артура Конан Дойла на ўвесь свет праславіў яго прыватны шпік Шэрлак Холмс, што не саступаў Браўну ў кемлівасці.

Герой многіх апавяданняў Сяргея Белаяра інспектар Дэпартамента пазаземных крымінальных расследаванняў Ратаўт Сарва са злачынцамі розных масцяў змагаецца ў космасе і робіць гэта так лёгка, нібы лузгае семкі. А вось ці стане дзякуючы яму Сяргей Белаяр пераможнам нашага літаратурнага конкурсу, пакажа час.

Алесь БАДАК.

Сяргей БЕЛАЯР

ВАДА II

Навукова-фантастычнае апавяданне

ВАЗГІРД Свірыд, начальнік навукова-даследчай станцыі «Сымон Марый», сустрэў інспектара Дэпартамента пазаземных крымінальных расследаванняў Ратаўта Сарву ў атмасферным шлюзе. Выгляд пры гэтым меў дашчэнту засмучаны: крыху больш за чатыры гадзіны таму навуковец страціў траіх калег.

— Прыміце мае самыя шчырыя спачуванні, спадар Свірыд, — вымавіў інспектар, здымаючы гермашлем і пальчаткі ды паціскаючы начальніку станцыі руку.

— Дзякую, спадар Сарва, — ветліва кіўнуў начальнік станцыі. У параўнанні з фатаграфіяй з асабовай справы ён пастарэў на добры дзясятак гадоў. Голас стомлены, погляд патухлы. Не чалавек, а здань. — Адносіны паміж начальнікам і падначаленымі рэдка калі бываюць сяброўскімі, але Клоўсут, Бігач і Гедкоіл сталі мне сябрамі. Амаль два з паловай гады разам...

— Я павінен задакументаваць смерць вашых людзей, спадар Свірыд, — інспектар злавіў сябе на тым, што адчувае няёмкасць. Начальнік станцыі трымаўся з апошніх сіл. У яго былі ўсе падставы для таго, каб абвінавачваць у смерці Багіна, Кабеліса і Хлуда сябе: Свірыд аказаўся адзіным выжылым. Недарэчная выпадковасць.

— Разумею, спадар Сарва. Правілы ёсць правілы.

— Шмат часу працэдура не адбярэ, — запэўніў інспектар. — З вашага дазволу, спадар Свірыд, давайце адразу пяройдзем да справы.

Пярэчанняў не было. Начальнік станцыі больш не хацеў заставацца сам-насам з трупамі. І яго лёгка можна зразумець: суседства з мёртвымі яшчэ нікому не дадавала душэўнага спакою.

— Да сённяшняга дня праблемы з электраэнергіяй у вас узнікалі? — Звяраючыся з раздрукаваным на лазерным прынтары дэталёвым планам станцыі, інспектар накіраваўся ў лабараторны модуль.

— Ніводнага разу, — начальнік станцыі пакорліва пайшоў за інспектарам, для чаго Свірыду прыйшлося набрацца смеласці. — Усё працавала лепш за швейцарскі гадзіннік. Да Хлуда ў гэтых адносінах прэтэнзій ніколі не было.

— У вас ёсць здагадкі пра тое, што магло стаць прычынай спынення падачы электраэнергіі да знешніх гермадзвярэй? — Па дарозе інспектар па прафесійнай звычцы аглядаў абстаноўку.

— Ніякіх, спадар Сарва. Электраэнергія проста раптам знікла, а аварыйная падача пачалася толькі праз пяць ці шэсць секундаў. Можа, больш.

— А павінна была ўключыцца адразу, — інспектар нахмурыўся. Гэтых самых пяці альбо шасці секундаў аказалася больш чым дастаткова: розніца ціску ўнутры «Сымона Марыя» і на паверхні Ганімеда не пакінула навукоўцам ніводнага шанцу ацалець. — Ці ўдалося высветліць, з якой прычыны не спрацаваў аварыйны стопар гермадзвярэй?

— Ён якраз і спрацаваў, — гора ціснула на начальніка станцыі ўсё мацней. Мяркуючы па ўсім, зносін з псіхатэрапеўтам у найбліжэйшыя тыдні, а то і месяцы, яму не пазбегнуць, — але паветра высмактала з такой сілай, што гермадзверы спыніліся толькі на трэцім кроку... Для нармальнага функцыянавання «Сымона Марыя» даводзіцца падтрымліваць сілу цяжару, роўную зямной.

— Што за дзіўная планіроўка? Гермадзверы ў лабараторным модулі? Навошта?

— З-за недахопу карысных плошчаў мы выкарыстоўваем... то-бок выкарыстоўвалі ў якасці дадатковай лабараторыі грузавы шлюз.

— А які характар работ на станцыі? — Інспектар не заўважыў ні адной камеры відэаназірання.

— Мы праводзім эксперыменты з фарсіраваным вымарожваннем вады з ільдоў і яе апрасненнем: масавая доля вадзянога лёду на Ганімедзе ляжыць у інтэрвале ад сарака шасці да пяцідзесяці працэнтаў. Больш чым сур'ёзная база для тэрафарміравання.

— Вопыты паспяховыя?

— Вельмі перспектыўныя... Пастойце, спадар Сарва! Вы падазраяце, што хтосьці спецыяльна адключыў падачу электраэнергіі? — Ад лішку пачуццяў начальнік станцыі схапіў інспектара за руку і развярнуў да сабе.

— Выключаць такі варыянт нельга, — інспектар мякка вызваліўся з захопу. — Мяркую, што фарсіраваным вымарожваннем і апрасненнем займаецеся не толькі вы адны?

— Працэс адкрывае вельмі шырокія перспектывы, як я ўжо казаў...

— ...і абяцае нядрэнны прыбытак?

— Не без гэтага... — пацвердзіў начальнік станцыі і дазволіў сабе выказаць сумненне ў магчымасці прамысловага шпіянажу: — Калі б нехта пракраўся на станцыю, мы б даведаліся пра гэта.

— Замок на гермадзвярах электрамагнітны або электрамеханічны? — Не стаў дэманстраваць скепсіс інспектар. Знешнія камеры відэаназірання былі, аднак наўрад ці акажацца так ужо і складана ўсталяваць над імі дыстанцыйны кантроль.

— Электрамагнітны.

— Скажыце, спадар Свірыд, станцыйныя камп'ютары маюць выхад у Старнэт? — На ўнутраных створках бачных пашкоджанняў не было.

— Зразумела, спадар Сарва. Але там некалькі ступеняў абароны ад узлому.

Інспектар павярнуў крэмальерную зашчапку. Мужчыны ўвайшлі ў грузавую шлюзавую камеру. Унутры панаваў хаос: усё, што не было замацавана, высцілала керамабетонавую падлогу суцэльным дыванам.

Дастаткова было аднаго погляду для таго, каб зразумець, што клеткай Фарадэя лабараторыя не з'яўляецца. Так што знешняе ўздзеянне не выключалася.

— Нічога падазронага вакол «Сымона Марыя» ў апошні час не адзначалі? — Інспектар выцягнуў з чамаданчыка са следчым інструментарыем магутную лупу і прыступіў да агляду знешніх створак.

— А што падазронае мы павінны былі запрыкмеціць? — Пытанне збіла начальніка станцыі з панталыку.

— Дроны, exempli gratia.

— Мы спецыяльна не сочым за наваколлем, спадар Сарва, — вінавата развёў рукамі начальнік станцыі. — Працы хапае і без назірання. Але калі гэта настолькі важна, то мы можам паглядзець відэазапісы. Яны ў нас па годзе захоўваюцца.

— Абавязкова паглядзім.

Кабелі энергападачы мацаваліся непасрэдна да пераборкі, і інспектар павольна пайшоў уздоўж сцяны, разглядаючы іх у моцную лупу. Праз некалькі крокаў спыніўся і дастаў газавы храматограф, пасля чаго павёў па кабелі сілікагелевым алоўкам. Лёд.

— Зараз задзейнічана сістэма аварыйнага асвятлення?

— Так, спадар Сарва. Маіх ведаў для рамонту базавай, на жаль, не хапае.

— Паверхневай вадой вы карыстаецеся?

— Выключна для тэхнічных патрэб. Апрасняльна-ачышчальная ўстаноўка дазваляе абыходзіцца ўласнымі запасамі.

Інспектар кіўнуў і схаваў газавы храматограф. Погляд рушыў па сцяне і столі ў пошуках працёку. Наткнуўся на сумешчаны з тэрмометрам электронны гадзіннік, які паказваў няправільны час. Паветра ў памяшканні прагрэлася да плюсавой тэмпературы.

Начальнік станцыі нервова праглынуў, калі інспектар схіліўся над трупамі. Усе прыкметы паказвалі на тое, што Багін, Кабеліс і Хлуд загінулі ад выбуховай дэкампрэсіі. Ад целаў ішоў рэзкі пах ваніт, мачы і фекаліяў. Гіпаксія і механічныя траўмы рабілі трупы падобнымі на марыянеткі з абарванымі ніткамі. Навукоўцы нічога не паспелі зрабіць дзеля ўласнага выратавання.

Інспектар зрабіў некалькі фотаздымкаў загінулых з розных ракурсаў і папрасіў:

— Раскажыце, калі ласка, што тут адбылося, спадар Свірыд.

— З чаго пачаць? — Начальнік станцыі разгубіўся.

— Ab ovo... Прашу прабачэння. Пачніце з таго моманту, як вы накіраваліся ў туалет.

— Добра... — Начальнік станцыі зрабіў некалькі глыбокіх удыхаў. На мерцвякоў пры гэтым стараўся не глядзець. — Туалет у грузавым шлюзе не прадугледжаны, таму я пайшоў у той, каторы ў сектары В. Ён найбліжэйшы. Ля самых дзвярэй раптам выключылася святло... Я пачуў ляант і пабег назад. Адчыніў гермадзверы, а ўнутры...

Начальнік станцыі не стрымаў слёз. Інспектар цярпліва дачакаўся, калі Свірыд здолее працягнуць.

— Я спрабаваў ім дапамагчы, спадар Сарва. Клянуся вам, спрабаваў, але яны ўсе былі мёртвыя... Потым я пабег у радыёрубку і выклікаў дапамогу... Ведалі б вы, спадар Сарва, чаго мне каштавалі гэтыя чатыры гадзіны! Я ледзь не звар'яцеў.

— Для вас гэта было б аптымальным выхадам, спадар Свірыд.

— Як вас разумець? — Начальнік станцыі асалапеў.

— Не было ніякага пазаштатнага адключэння электраэнергіі. Спадароў Багіна, Кабеліса і Хлуда забілі вы.

— Ды як вы можаце? — Начальнік станцыі пачырванеў, калі зразумеў, што сказанае — зусім не жарт. — Я не пацярплю брудных інсінуацый у свой адрас! З гэтымі людзьмі я з'еў не адзін пуд солі!

— Жадаеце доказаў, спадар Свірыд?.. Воля ваша. Час на электронным гадзінніку ў лабараторыі адстае ад сярэднезямнога не на пяць-шэсць секундаў, як вы казалі, а на цэлыя тры хвіліны. Ста васьмідзесяці секундаў гарантавана хопіць для таго, каб чалавек замерз і задыхнуўся: гермадзверы — цяжкія, зачыніць іх уручную немагчыма. Толькі пры дапамозе ручнога прывада. Працэс гэты — працяглы. Зацягнецца яшчэ больш, калі застапарыць гермадзверы лёдам... З тым каб выклікаць абясточванне і не дазволіць Багіну, Кабелісу і Хлуду зачыніць гермадзверы, вы выкарысталі мадыфікаваную полівада. У лабараторыі ўжо даўно цяпло, а лёд на кабелі энергападачы да гэтага часу так і не растаў. Як і на сервапрывадзе гермадзвярэй.

— Калі вы не ў курсе, спадар Сарва, на Ганімедзе сярэдняя паверхневая тэмпература — сто дзесяць градусаў Кельвіна. Мінус сто шэсцьдзясят тры градусы па Цэльсію, — нагадаў начальнік станцыі.

— Лёд, па-за залежнасцю ад фазы, не можа раставаць, не пакідаючы знаку. Працёку нідзе няма, няма ніякіх падстаў для ссядання кандэнсату ў адным-адзінюткім месцы, з чаго я раблю выснову, што мадыфікаваная полівада аказалася на кабелі энергападачы і ў сервапрывадзе зусім не выпадкова... Полівада згуляла з вамі злы жарт, спадар Свірыд. Дазволіўшы расправіцца з падначаленымі, яна не пакінула магчымасці замесці сляды: гэта — не звычайная вада, якую дастаткова змахнуць рукой ці выцерці анучай.

— Якое выключнае трызненне! Каб я, доктар тэхнічных навук, прафесар, апусціўся да пахабнага забойства? — Начальнік станцыі ўспыхнуў, абураны да глыбіні душы. І без пераходу кінуўся на інспектара, імгненна страціўшы журботны выгляд. На костках правай рукі ў святле люмінесцэнтных лямпаў бліснуў метал.

Quod erat demonstrandum.

Напад не застаў інспектара знянацку: Сарва зрушыўся і адпрацаваным на шматлікіх трэніроўках па самаабароне прыёмам паклаў начальніка станцыі тварам у падлогу. А затым сашчапіў заведзеныя за спіну рукі забойцы аднаразовай пластыкавай сцяжкай:

— Вы маеце права захоўваць маўчанне...

Начальнік станцыі лаяўся і з усіх сіл спрабаваў вызваліцца, пакуль інспектар зачытваў яму «правіла Міранды» і абшукваў. Іншай зброі, акрамя металічнага ланцужка для мультытула, у злачынцы не знайшлося.

— А цяпер, спадар Свірыд, прызнавайцеся, што прымусіла вас пайсці на жорсткае забойства?.. Знайшлі ў лёдзе нешта звышкаштоўнае? Альбо вырашылі валодаць сакрэтам вымарожвання аднаасобна?

Начальнік станцыі толькі лаяўся. Падняцца яму замінала далонь інспектара. Сарва ніколі і не падумаў бы, што чалавек ва ўзросце і з акадэмічнай знешнасцю валодае гэтакім велізарным запасам абсцэннай лексікі. Любы крымінальнік абзайздросціцца.

Выдыхнуўшыся, Свірыд змірыўся з паражэннем і праз нейкі час, рыпнуўшы зубамі, пакаяўся:

— Так, спадар Сарва, я забіў. «Aqua Inc.», бельгійская карпарацыя з ліку нашых канкурэнтаў, прапанавала мне велізарныя грошы за тое, каб даведацца пра сакрэт фарсіраванага вымарожвання. Непрыстойна велізарныя. Такі шанц выпадае толькі адзін раз у жыцці. Адмаўляцца ад яго было б верхам ідыятызму...

Сарва адчуў небяспеку шостым пачуццём. Нырнуў на падлогу за імгненне да таго, як ледзяная іголка, без сумненняў зробленая з мадыфікаванай полівады, утыркнулася ў пластыкавую шафу. Прабіць керамабетон яна не змагла. З расчыненых дзверцаў пырснулі аскепкі і пасыпаліся абрэзкі паперы.

Нейракамп'ютарны інтэрфейс.

Як інакш начальнік станцыі мог кіраваць мадыфікаванай полівадой?

Свірыд не пакінуў інспектару выбару: Сарва пальцамі націснуў на сонную кропку на галаве начальніка станцыі, і той абмяк.

К@нтыненты

У БАГДАДЗЕ НЕСПАКОЙНА

Чаму «штарміць» Ірак?

На мінулым тыдні ў Іраку забілі каралеву прыгажосці. Пераможцу конкурсу «Міс Багдад» 22-гадовую Тару Фарэс з трыма агнястрэльнымі раненнямі знайшлі ў яе прыпаркаваным спорткары. Жанчыну давезлі да бальніцы, аднак выратаваць яе не ўдалося. Тара Фарэс вяла старонку ў «Інстаграме», дзе за яе жыццём сачылі 2,7 мільёна падпісчыкаў. Некаторыя з іх крытыкавалі прыгажуню за занадта «заходнія» здымкі, якія яна выстаўляла. Яе прыхільнікі ўпэўненыя: жанчыну застрэлілі радыкальна настроеныя мусульмане, а прычынай забойства сталі яе адкрытае адзенне і раскаванасць у зносінах. Independent адзначае, што Тара Фарэс пайшла з жыцця праз некалькі дзён пасля гібелі праваабаронцы Суад Аль-Алі, якую таксама застрэлілі ва ўласным аўто ў Басры. А ў ліпені мінулага года ахвярай радыкалаў стаў Карар Нушы. Студэнт Інстытута мастацтваў, іракскі акцёр і мадэль памёр ад нажавых раненняў. Паведамлялася таксама, што на яго целе былі знойдзены сляды катаванняў. Вядома, гэта далёка не поўны пералік крывавай хвалі гвалту, якая захліснула старажытную краіну. Калі дадаць працяглую палітычную нестабільнасць, то сітуацыя насамрэч падаецца ледзь не патавай. Што ж адбываецца ў Іраку?

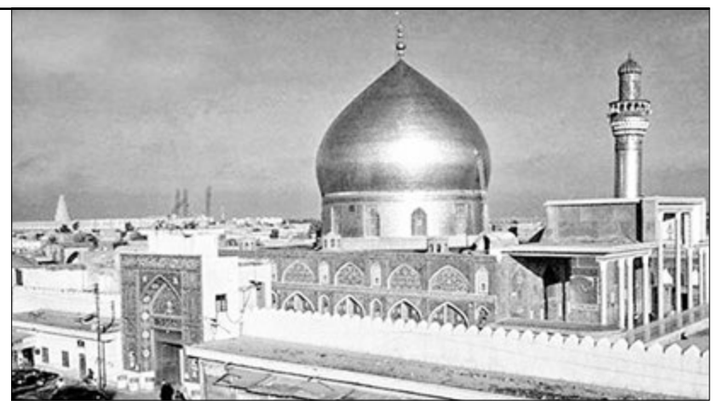

КАЛЫСКА ЦЫВІЛІЗАЦЫІ

Гэтыя мясціны — калыска сусветнай цывілізацыі. Урадлівая вобласць Месапатаміі ў даліне Тыгра і Еўфрата стала адным з першых месцаў яе зараджэння. Нават сціслае пералічэнне гістарычных фактаў выглядае як захапляльны трылер. Спачатку тут з'явіліся шумерскія гарады-дзяржавы (Ур, Урук (назва якога ўласна і трансфармавалася пазней у Ірак), Вавілон), затым сюды мігравалі семіцкія плямёны, правадыр аднаго з якіх стварае легендарную акадскую імперыю. Паступова цэнтрам старажытнай Месапатаміі стаў Вавілон. У I тысячагоддзі да н. э. на гэтай тэрыторыі ўзнікла Асірыя з цэнтрам у Ніневіі. Пануючай мовай у той час з'яўлялася арамейская.

Пасля гібелі Асірыі гегемонія перайшла да халдзеяў. Персідскі цар Кір II Вялікі заваёўвае Вавілон і ўключае Месапатамію ў склад сваёй дзяржавы, якую пасля пакарыў падчас грандыёзнага заваявальнага паходу Аляксандр Македонскі. Пасля ўлада над гэтымі землямі пераходзіць эліністычнай дзяржаве Селеўкідаў. У II стагоддзі да н. э. Месапатамія была захоплена парфянамі, а затым войскамі Траяна, у выніку чаго з'явілася рымская правінцыя Месапатамія. У III стагоддзі рымлян адсюль выціскаюць сасаніды.

Арабы пачынаюць пранікаць на тэрыторыю Ірака яшчэ ў перыяд позняй антычнасці. У 636 годзе халіф Умар канчаткова заваёўвае Месапатамію, прынёсшы сюды іслам. Першымі арабскімі цэнтрамі сталі гарады Эль-Куфа і Басра. Пры халіфе Алі краіна ператвараецца ў арэну грамадзянскай вайны, гэта час з'яўлення тут шыітаў, якія цяпер складаюць рэлігійную большасць Ірака. У 762 годзе халіф Аль-Мансур будуе Багдад і робіць яго сталіцай Арабскага халіфата. Найбольшага росквіту гэтая дзяржава дасягнула пры Харуне ар-Рашыдзе, чый вобраз быў адлюстраваны ў кнізе «Тысяча і адна ноч». Падзенне халіфата прыходзіць разам з уварваннем манголаў у 1258 годзе, калі Багдад быў разбураны, а халіф забіты.

Пасля мангольскага нашэсця Ірак уваходзіць у дзяржаву Хулагуідаў, паступова ўзмацняецца цюркскі элемент. У 1534 годзе тэрыторыя Месапатаміі была заваяваная туркамі-асманамі і знаходзілася ў складзе Асманскай імперыі. У 1914-м брытанскія войскі ўварваліся на поўдзень Ірака. Да 1918-га яны ўзялі пад кантроль амаль усю краіну. Незалежнасць Ірака ад Вялікабрытаніі абвешчана ў 1932 годзе. У 1958-м была ўтворана адзіная Арабская Федэрацыя з Каралеўствам Іарданія. 14 ліпеня таго ж года ў выніку змовы афіцэраў і рэвалюцыі былі забітыя кароль, рэгент і прэм'ер-міністр краіны, манархія знішчана, Ірак абвешчаны рэспублікай. Камандзір брыгады генерал Абдэль Керым Касем стаў кіраўніком новага рэжыму. Арабская Федэрацыя распадаецца. У 1979 годзе прэзідэнтам Ірака становіцца Садам Хусейн аль-Маджыд ат-Тыкрыці. Пад яго кіраўніцтвам была праведзена маштабная мадэрнізацыя краіны. У выніку гэтых пераўтварэнняў ужо ў пачатку 1980-х Ірак стаў адной з найбольш развітых дзяржаў арабскага свету.

ПАСЛЯ САДАМА

Сілы міжнароднай кааліцыі (асноўныя ўдзельнікі — ЗША і Вялікабрытанія) у сакавіку 2003 года без мандата Савета Бяспекі ААН уварваліся ў Ірак. Аперацыя «Іракская свабода» пачалася на падставе пошуку зброі масавага паражэння (ЗМП) і прывяла да звяржэння рэжыму Садама Хусейна і Партыі арабскага сацыялістычнага адраджэння («Баас»). Пазней інспектары ААН і амерыканскія вайскоўцы прыйшлі да высновы, што на момант пачатку ваеннай аперацыі Багдад не меў праграмы стварэння ЗМП, а Хусейн — сувязяў з «Аль-Каідай», у чым яго абвінавачвалі ў ЗША. Адметна, што гэтыя дзеянні днямі рашуча асудзіў Дональд Трамп. «Дзень, калі мы накіраваліся на Блізкі Усход, стаў самым дрэнным для нашай дзяржавы», — адзначыў цяперашні гаспадар Белага дома. Дарэчы, паводле асобных падлікаў, Штаты выдаткавалі на Блізкі Усход сем трыльёнаў долараў.

Між тым, як адзначаюць эксперты, у 2000-я Ірак уступіў у перыяд грамадзянскіх войнаў. Сітуацыя ўскладнялася тым, што на тэрыторыі краіны атабарыліся баевікі «Ісламскай дзяржавы». Фарміраванні ІД акупавалі частку іракскай тэрыторыі летам 2014-га. У чэрвені таго ж года яны захапілі другі па велічыні горад краіны Масул (адміністрацыйны цэнтр правінцыі Найнава) і абвясцілі яго сталіцай «халіфата». У 2015-м пры падтрымцы міжнароднай кааліцыі іракскія ўрадавыя сілы пачалі шырокамаштабную кампанію па вызваленні захопленых тэрарыстамі раёнаў. Летась у снежні прэм'ер-міністр Ірака Хейдар аль-Абадзі абвясціў аб канчатковай перамозе над ІД у краіне.

Як заўважаюць эксперты, нягледзячы на абяцанні амерыканцаў выкараніць тэрарызм і пабудаваць «свабодную нацыю», сёння гэтая блізкаўсходняя дзяржава па-ранейшаму пакутуе ад экстрэмізму і гвалту, эканамічнага адставання і слабасці дзяржаўных інстытутаў. Ваеннае ўварванне, грамадзянская вайна і тэрарызм прывялі да гібелі сотняў тысяч грамадзян. Па некаторых падліках, толькі ваенныя дзеянні с 2003-га па 2011 год забралі жыцці амаль паўмільёна іракцаў. З-за канфлікту мільёны людзей пакінулі сваё жыллё, папоўніўшы ў тым ліку шэрагі бежанцаў, якія рухаюцца на захад.

НАФТАВЫ «РЭБУС»

Ірак — трэці ў свеце экспарцёр нафты, які саступае толькі Саудаўскай Аравіі і Расіі. Краіна здабывае 4,3 мільёна бараляў у дзень, з якіх прыкладна 4 мільёны ідуць на экспарт. Пры цяперашніх расцэнках на «чорнае золата» краіна павінна штодня атрымліваць 340 мільёнаў долараў. Амерыканцы спадзяваліся, што за кошт нафтавай выручкі Ірак зможа хутка аднавіцца пасля вайны і ператварыцца ў багатую дзяржаву накшталт Кувейта або Саудаўскай Аравіі. Але гэтага не адбылося з-за палітычных і сацыяльных узрушэнняў.

Паводле ацэнкі ААН, 99 працэнтаў дзяржаўных даходаў Ірака генеруецца нафтавым сектарам. Дзякуючы яму фінансуецца работа ўрадавых органаў, абаронны сектар, інфраструктурныя праекты. У гэтым сектары заняты ўсяго адзін працэнт насельніцтва краіны. Як заўважаюць эксперты, з-за карупцыі нафтавыя даходы размяркоўваюцца вельмі вузкай праслойкай іракскага насельніцтва.

Новая канстытуцыя 2005 года абвясціла Ірак дэмакратычнай федэратыўнай парламенцкай рэспублікай, зацвердзіла ўвядзенне аўтаномнага кіравання на поўначы і поўдні краіны, а таксама пераразмеркавала ўладу. На пасаду прэм'ер-міністра абіраецца прадстаўнік шыітаў, на пасаду прэзідэнта краіны — курдаў, на пасаду спікера парламента — сунітаў. Але нягледзячы на рэформы і спробы дэмакратызацыі, дзяржаўны апарат па гэты дзень застаецца паралізаваным з-за карупцыі (Ірак займае 169-е са 180 месцаў у рэйтынгу Transparency International) і бюракратыі (з часоў Садама Хусейна колькасць дзяржслужачых вырасла з 1 мільёна да 7 мільёнаў чалавек).

НОВАЯ ГЛАВА?

Ірак адкрыў новую главу ў сваёй гісторыі і пачаў перыяд аднаўлення пасля вызвалення ад тэрарыстычнай групоўкі «Ісламская дзяржава». Пра гэта заявіў міністр замежных спраў Ірака Ібрагім аль-Джаафар, выступаючы нядаўна на 73-й сесіі Генеральнай Асамблеі ААН. «Наша краіна паступова адыходзіць ад вайны з тэрарызмам і рыхтуецца да новага этапу — этапу аднаўлення і рэканструкцыі, вяртання пакінутых бежанцаў у іх домы, умацавання дзяржаўных інстытутаў, — сказаў ён. — Ваенная перамога над тэрорам не азначае яго канчатковага знішчэння, мы імкнёмся ліквідаваць прычыны яго ўзнікнення».

Сёлета ў лютым у Кувейце прайшла міжнародная канферэнцыя па аднаўленні Ірака. У ёй узялі ўдзел прадстаўнікі сусветнага бізнесу, гуманітарных арганізацый, ААН, Сусветнага банка і дзясяткаў дзяржаў. У прыватнасці, Еўрапейскі саюз абвясціў аб выдзяленні 400 мільёнаў долараў у якасці гуманітарнай дапамогі. Сусветны банк вырашыў выдаткаваць 4,7 мільярда долараў, Кувейт — 2 мільярды, Турцыя — 5 мільярдаў, Саудаўская Аравія — 1,5 мільярда долараў. Усяго ўдзельнікі канферэнцыі абавязаліся ўкласці ў рэабілітацыю эканомікі пасляваеннага Ірака ўнушальную суму — каля 30 мільярдаў долараў.

Кажучы аб аднаўленні пацярпелых ад ІД раёнаў, аль-Джаафар падчас выступлення на сесіі Генасамблеі ААН зноў заклікаў іх «выканаць дадзеныя абяцанні і абавязацельствы». «Наш урад працуе над пераадоленнем эканамічнага крызісу з дапамогай наладжвання эканамічнага партнёрства, стварэння спрыяльнага інвестыцыйнага клімату для забеспячэння стабільнага росту і развіцця эканомікі Ірака», — дадаў дыпламат.

Днямі прэзідэнт Ірака Бархім Салех (быў абраны ў аўторак новым складам парламента пад кіраўніцтвам спікера Мухамеда аль-Хальбусі, былога губернатара правінцыі Анбар) вылучыў Адэля Абдэля Махдзі (колішняга міністра нафты) кандыдатам у прэм'еры і даручыў яму сфарміраваць новы ўрад рэспублікі. Махдзі атрымаў падтрымку найбуйнейшых палітычных аб'яднанняў, якія прайшлі ў парламент. У іх ліку альянс «Саірун» шыіцкага багаслова Муктады ас-Садра, які перамог сёлета на майскіх выбарах, а таксама «Фатх» камандзіра шыіцкага апалчэння Хадзі аль-Аміры. У адпаведнасці з канстытуцыяй, у Махдзі ёсць 30 дзён, каб вылучыць кандыдатуры міністраў і прадставіць іх у парламент на зацвярджэнне. Здаецца, у палітычным жыцці шматпакутнага Ірака з'яўляюцца прыкметы стабілізацыі. Вядома, новаму кабінету трэба адбудоўваць краіну пасля трохгадовай вайны з джыхадзістамі і лавіраваць паміж галоўнымі саюзнікамі: Іранам і ЗША, якія ў адносінах паміж сабой з'яўляюцца геапалітычнымі праціўнікамі. «Калі іракцы загінуць, яны зноў падымуцца», — казаў некалі Садам Хусейн. Вельмі хацелася б, каб атрымалася менавіта так.

Захар БУРАК.